
BUTLLETÍ

DE L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE

L'ENSENYANÇA CATALANA

ANY VI

Barcelona, abril de 1922

NÚM. 4

SUMARI

	Pàgs.		Pàgs.
L'Ensenyament en els novells estats d'Europa.	45	Concurs de Lectura i Escriitura Catalanes a Vilafranca del Penedès. . .	67
Crònica de la Protectora; mes de març		Bases per a l'atorgació del Premi Pelfort	69
Acords de la sessió del dia 2.	48	Una «Geografia Elemental de Catalunya», per <i>Jesús Sanz</i>	70
Acords de la sessió del dia 23	54	Noves	72
La Protectora als catalans d'Amèrica. . .	60		
La Protectora i els Grups Escolars . . .	64		
La Protectora a Valls	66		

L'ENSENYAMENT EN ELS NOVELLS ESTATS D'EUROPA TXECOESLOVÀQUIA (1)

Cal situar la població txeco-slovaca entre les més instruïdes d'Europa. En els tres països txecs, la proporció dels il·lustrats era, en 1910, de 3,3 per cent únicament entre els habitants de més de 10 anys. Les xifres molt menys satisfactòries de l'Eslovàquia (27,5 per cent) i de la Rússia subcaspòtica (60 per cent) s'expliquen per l'estat econòmic i social més endarrerit i per la insuficiència de l'organització de la instrucció pública a Hongria; aqueixes però milloraran ràpidament gràcies a l'esforç enèrgic de la nova administració txeco-slovaca, la qual té obertes a Eslovàquia prop de tres mil escoles noves.

L'ensenyament superior és donat en quatre Universitats, Praga (txeca i alemanya), Brünn i Bratislava; dues facultats independents de teologia, protestant a Praga i catòlica a Olomuc; quatre escoles polítècniques (Praga i Brünn txèques, Praga i Brünn alemanyes); una escola de mines (Prjibram), una escola d'alts estudis comercials (Praga), una escola veterinària (Brünn), una escola d'alts estudis agronòmics (Brünn,) dues altes escoles d'agricultu-

(1) Del llibre «La Txeco-slovàquia» de Lluís Eisenmann.

ra (Tabor, txeca, Dyitchin [Testchen]-Liebwerda, alemanya), una escola superior de Belles Arts (Praga), i un Conservatori nacional de Música (Praga). Les dues Universitats de Praga, que existien abans de 1918, són les úniques completes; la de Brünn, fundada després de la independència, té els seus quadres fixats, però encara només funciona en part, per manca sobretot de material; quan a Bratislava, cal molt de temps per a transformar l'antiga universitat magiar, la qual de mica en mica desapareix, en universitat txeco-eslovaca, recrutar el personal necessari sense crear però buits difícils d'omplir, tenir compte del traspàs dels anys d'estudiants que han rebut tota llur instrucció secundària en magiar als anys que l'han feta en eslovac, i assegurar els ensenyaments necessaris en el període intermediari, per exemple, a la Facultat de Dret, al costat de l'estudi de les lleis txeco-eslovaques, cursos sobre el dret privat hongarès que durant una generació o més continuarà seguint en els contractes conclusos en el temps en què era llei del país. Les escoles politècniques, veritables universitats de ciències aplicades, formen enginyers mecànics, elèctrics i químics, enginyers de construccions civils, enginyers d'amillaments agrícoles i arquitectes. A l'escola d'alts estudis comercials ha d'ésser formada més tard una secció consolar. Els establiments d'ensenyament superior depenen directament del ministeri d'instrucció pública i gaudeixen d'una molt ampla autonomia. La Universitat txeca de Praga tenia el gener de 1921, 255 professors, docents o lectors, i 8,775 estudiants, dels quals 1,562 dones; l'Universitat alemanya, a principis de l'any escolar 1919-20, 167 mestres de tots els títols i 3,700 estudiants; les dues escoles politècniques txeques, 7,400 estudiants, les tres quartes parts dels quals eren a Praga; les dues alemanyes 3,200, igualment repartides entre elles.

L'ensenyament secundari, organitzat segons el tipus alemany que havia estat adoptat a l'antiga Austria, es dona en gimnasis (llati-grec), en gimnasis reials (llati-ciències) i escoles reials, els uns i els altres masculins o femenins, i en els col·legis de noies. Ultra aqueixos establiments, hi ha encara escoles de comerç, el curs d'estudis de les quals és de dos anys, escoles professionals industrials, d'arts decoratives o especials per als diversos oficis; escoles mitjanes forestals i agrícoles i una escola de viticultura i de cultura dels arbres fruiters. Es comptaven en l'any escolar 1920-21, 307 gimnasis, escoles reials, o col·legis de noies, amb 86,000 alumnes, dels quals 18,000 noies; 29 escoles superiors de comerç, amb 15,000 alumnes de tots dos sexes; 162 escoles d'agricultura amb 9,000 alumnes; 78 escoles

industrials, amb 12.500 alumnes i 54 escoles professionals comercials amb el mateix nombre d'alumnes.

L'ensenyament primari és obligatori des dels sis anys durant vuit anys en el país txec i sis anys a l'Eslovàquia. Els infants de menys de sis anys són rebuts en escoles maternals i en asils, dels quals n'hi ha a la vora de 1,200. El nombre total de les escoles primàries i primàries superiors depassa 3,500, la xifra de llurs alumnes de 2 milions. Aqueixes escoles són o municipals o privades. Llurs mestres són formats en 64 escoles normals, que, en 1920-21, tenien 7,500 alumnes de tots dos sexes en nombre igual.

L'ensenyament popular per a les conferències, els cursos i les biblioteques, després d'haver viscut cinquanta anys només de la iniciativa privada, serà d'ací avant organitzat i encoratjat per la llei. A costat de les grans societats qui soles se n'ocupaven han estat creats comitès oficials encarregats de vetllar per a llur expansió. Cada departament ha de fundar una biblioteca departamental, amb una secció circulant. Hi ha prop de 9,500 biblioteques públiques o populars, amb un total de tres milions i mig de volums, les més importants tenint 10,000 i 30,000 volums; el terç d'entre elles pertany a societats.

Pàtria del gran pedagog Comenius (Komensky), en qui ha estat duta a la seva perfecció la doctrina dels germans bohemis, Txecoslovàquia ha comptat sempre amb grans educadors. Empatxats fins ara pel sistema austríac, són lliures d'ací avant de llur acció. Vastos programes de reformes són en estudi o en assaig. La cultura harmònica del cos i de l'esperit, el desenrotllament en l'alumne del sentit de la disciplina lliure, raonada i democràtica, la formació estètica i moral més atent són els objectes assignats a l'educació. Txecoslovàquia aspira i treballa per a realitzar un tipus d'ensenyament nacional original i complet, que respongui a la vegada a l'estat i a les aspiracions del seu poble, i on les altres nacions puguin trobar idees a retenir i models on inspirar-se.

El problema general de la llibertat d'ensenyament és resolt com era a Austria. Amb títol idèntic que l'Estat i les ciutats, societats, Esglésies i particulars poden fundar escoles. Si aquestes tenen el programa dels establiments oficials, si llur existència material està assegurada, si només empleen mestres possessors dels diplomes exigits per a les mateixes funcions en l'ensenyament públic, poden rebre del ministeri un privilegi que les iguali a les escoles públiques, i fer passar elles mateixes a llurs alumnes els exàmens prescrits en curs i a fi d'estudis (comprentent-hi la maturitat, que

és el batxillerat); sinó llurs deixebles han de sofrir exàmens a les escoles públiques.

El problema de la llibertat, però, no es posa pas a Txecoslovàquia únicament en els seus termes generals; pren, noresmenys, un aspecte particular, que és l'aspecte nacional. Les minories nacionals, tot al·legant el dret natural a les garanties dels tractats, reivindiquen el manteniment de totes les escoles de les quals fins ara es gaudien, i la creació de nous establiments que ells creuen necessaris. Com que la qüestió escolar és la més irritant de les qüestions nacionals, i, de mig segle ençà és terreny d'una lluita apassionada, nombrosos conflictes han sorgit a propòsit de la supressió d'escoles. No és pas dubtós que, sota el règim austríac i hongarès, els alemanys en els països txecs, els magiars a Eslovàquia han gaudit de privilegis tot sovint exorbitants: en el moment en el qual la independència txecoslovaca ha estat proclamada, feia més de quaranta anys que els eslovacs no posseïen ni un sol establiment secundari de la llengua llur.

CRÒNICA DE LA PROTECTORA

MES DE MARÇ

ACORDS DE LA SESSIÓ DEL DIA 2

Sota la presidència de N'Albert Bastardas, i assistint-hi el senyor N'Antoni Costa, comença la sessió a les set en punt, havent-se excusat d'assistir-hi el president de l'Associació per trobar-se malalt i veure's obligat a repòs forçat per una temporada, sol·licitant per al cas el beneplàcit del Consell Directiu, que és atorgat.

És llegida i aprovada sense esmena l'acta de la sessió anterior.

Són admesos els socis col·lectius següents: «Associació Catalana d'Estudiants», de *Barcelona*; Pomell de Joventut «Junior», del *Poble Nou*; Societat «Iris», de *Mataró*; i el Centre Català d'*Assumpció* (Paraguai); i els individuals següents: Bonaventura Clotet, Ramon Ullés, Maurici Asenci Pugés Vila, Serafi Cucurull Sulé, Francesc Font i Nuet, Josep Serra i Rabert, Antoni Marlé, Salvador Bremon i Masgrau, Josep Rius i Trabal, Frederic Graells Calopa, Just Marlés Vilarrodona, Artur Pibernat Carné, Joaquim Pibernat Carné, Jacint Barbany Sendra, Trifó Solana Muñoz, Josep Bonet i Mata, Manuel Recort Ullió, Ambrosi Carrion, Narcís Barbany, Antoni Closas i Abat, Josep Gómez

Bernal, Pompeu Crehuet, Antonia Lell i Benetti, Berenguer Mir i Comas, Lluís Sans Buigas, Jordi Asencio i Torramilans, Robert Blanquer i Belda, Agustí Gómez i Pons, Marcell Pascual-Torres, Joan Burgada, Josep Clotet i Pou, Ignasi Prat Pujol, Pere Ribó Jacomet, Salvador Rodón i Sampera, Josep M. Girona i Cuyàs, Joan Rus, Tomàs Comamala Gorina, Josep M. Ametlla i Peris, Joan Pascual Tapias, Manuel Brunet i Solà, Antoni López Llausàs, Macià Gavín Ciprés, Miquel Buj i Bernal, Valentí Tubau Coll, Josep Tubau i Coll, Sebastià Montaner i Rich, Francesc Tusquets i Prats, Josep Albert i Barris, Narcís López Batllori, Joan Lagua Lliteras, Eusebi Balsach Carulla, Baldomer Tona Xiberta, Josep de Ros Solà, Tomàs Seix Miralta, Salvador Valdé Sabaté, Francesc Cañadell i Pahissa, Candi Cervera, Alexandre Cardunets Cazorla, Emili Rotllant Picó, Francesc Broggi Alart, Joan Piera i Serís, Antoni Quera i Fonts, Ramon Tomàs i Farell, Ricard Padró i Sobregrau, Ramon Pané i Boronat, Antoni Castells i Escuder, Josep M. Llobet, Joan Baixas i Castellon, Josep M. Armengol i Viver, Santiago Roca i Baus, Josep Vilaseca i Forcada, Josep Tort i Aligué, Ramon Creus i Vila, Ferran Callicó i Botells, Valentí Castanys i Borràs, Rafel Folch i Capdevila, Josep Parellada i Atseries, Josep Gispert i Vila, Josep Garcia Sanjuan, Marian Capellà i Esteva, Josep Oliver Ferrer, Antoni Cortés i Valls, Ramon Tor Deseures, de *Barcelona*; Germà Kaiser i Masdeu, de *Badalona*; Josep Agell i Raig, Ferran Humbert i Soler, Josep Xampeny i Arumí, Romà Baró i Collet, Alfons Batlle i Verdaguer, Francesc Bilbeny Coderch, Josep Dardanyà i Galceran, Jaume Ferran Pruna, Manuel Fontrodona i Fontrodona, Ramon Fontrodona i Salvaña, Enric Melchor Furellas, Manuel Naval i Naval, Ramon Salvà Guàrdia, Amadeu Serrate Chesa, Joaquim Soler Presas, Jaume Teixidó i Tarragona, Josep Vila Torres, Vicens Vila i Torres, Marcell Xampeny i Arumí, de *Caldes d'Estrach*; Agustí Franquesa i Vilarrubias, Martí Mercader Ferran, Antoni Canals Gabarró, Pepeta Cardona Renart, Antoni Solsona Cardona, Josep Padrós i Fargas, Marcell Valls Palet, Manuel Mateu Solà, Arcadi Sabatè Farreny, de *Igualada*; Lluís Bover i Güells, Francesc Señal Farré, Fidel S. Riu i Dalmau, Amadeu Cornet Ferré, Francesc Farreras Duran, Ignasi Armengou Torra, Juli Laporta Guardis, Salvador Perarnau Canal, Lluís Mas Pons, Ignasi Susaña Esteve, Marià Font Aliguer, Pere Sellarés Serra, de *Manresa*; Marçal Trilla i Rostoll, Santiago Martínez Camarasa, Salvador Triadó Salom, Jaume Boix Mauri, Crisant Vergés, Francesc Rodon Pons, de *Mataró*; Salvador Vicens Feliu, Manuel Bofil Solana, de *Palafrugell*; Santiago Mundi Barceló, Ramon Altisent Bosch, de *Santa Coloma de Queralt*; Neus Homedes Arderius, Santiago Figueras, Ramon Tiana Clapés, de *Sabadell*; Josep Camprubí Solé, Pere Vallribera i Molinés, de *Sallent*; Jaume Gras Tarré, Salvador Cabré i Ortoneda; de *Sarrià*; Joan Castelló Muns, Manuel Fainé, Miquel Piera Bassa, Josep Soldevila Julià, de *Terrassa*; Pere Mitjans Arnós, Joan

Güell i Fàbregas, Josep Pausas, de *Vilafranca del Penedès*; G. Claro, de *Assumpció* (Paraguai); Antoni Garriga, Josep Aixelà, Evarist Díez, Joaquim Canyelles, Joan Farré Balcells, M. Pascual Andreu, Filomena Casals Bisbal de Fanó, de *Mendoza* (Argentina).

Es pren nota també del reingrés de diversos socis i d'augment de quotes d'altres.

Es llegeix l'acta de constitució de la Comissió Delegada de Borges Blanques aprovant-se la mateixa, així com els nomenaments de la seva Junta Directiva: President, Domènec Vallès; Tresorer, Francesc Rubinat; Secretari, Maria Rossell i Vilà.

La Comissió Tècnica comunica els següents acords: resolució sobre propostes per a compra de llibres; concessió al Consell de Pedagogia de diversos exemplars de mapes de terres de llengua catalana; designació de la part de ponència que li correspon per a dictaminar sobre l'original de la Geografia General i Universal d'En Tomàs Iduarte.

La Comissió Editorial comunica els següents acords: muntura sobre cartró de 250 cartells de propaganda de mida petita per a facilitar-los a despatxos i botigues, designació de la part de ponència que li correspon per a dictaminar sobre la Geografia General i Universal abans esmentada; relligament del llibre d'En Manuel de Montoliu «Història Crítica de la Literatura Catalana»; encarrec al Sr. En Ferran Boter i Mauri d'un nou llibre sobre «Problemes d'Aritmètica»; i al Sr. En Manuel de Montoliu la Biografia d'En Jaume I el Conqueridor; acceptació definitiva de l'Original de l'Història de Catalunya, per a segon grau, d'En Ferran Saldevila; confecció de 250.000 segells de propaganda sobre el dibuix del Cartell darrerament publicat; i determinació de distribuir en dos volums la Història de Catalunya d'En Ferran Valls i Taberner i En Ferran Soldevila en publicació, tenint en compte sa gran extensió.

La Comissió de Foment comunica els següents acords: confeccionar carnets de butxaca amb 12 propostes per a facilitar noves inscripcions de socis; haver delegat al Sr. En Tomàs Roig i Llop perquè assisteixi a la Diada de la Llengua Catalana d'Igualada organitzada per la nostra Comissió Delegada; organitzar un Curs de Conferències monogràfiques d'Història de Catalunya al Casal Català de Caldetes, encarregant-les als Srs. Ferran Soldevila, En Pau Romeva i En Tomàs Iduarte i Aragonès; donar una conferència a la Joventut Nacionalista de Valls i altres diversos treballs de propaganda.

Es dona compte de la celebració a Sabadell de la Reunió Magna par a tractar de la preparació del IX Concurs Nacional d'Història de Catalunya que ha de tenir lloc els dies 3 i 4 de juny prop-venient en la qual va representar la Protectora el Conseller N'Antoni Salvador i el Tècnic Assessor En Pau Romeva essent-hi presents nombrosos representants d'Ajuntaments i corporacions.

En ella han estat nomenades les Comissions Organitzadora i Cooperadora els nomenaments de les quals són ratificats. Havent enviat un donatiu per al referit Concurs el soci de Sabadell En Ricard Sampere, s'acorda regraciari-li.

Es llegeix el Cartell del Concurs d'Ensenyança Catalana organitzat per la Comissió Delegada del Poble Nou, fent-se constar la satisfacció.

La Comissió Delegada de Manresa comunica la seva nova Junta que és com segueix: President honorari, Leoncí Soler i March; President efectiu, Joan Solernou i Patris; Tresorer, Josep Armengou i Torra; Secretari, Josep Albaiges i Ventura; Vocals, Josep Basiana i Arbiell i Lluís Mas i Pons; i així mateix la Comissió Delegada de Mollerusa la Junta de la qual queda com segueix: President, Enrich Mestres; Tresorer, Ramon Carné; Secretari, Tomàs Badia. Aquesta envia demés un programa de la Festa celebrada amb motiu de la Diada de la Llengua catalana, a la qual va assistir el Dr. J. Riera i Puntí. La de Igualada innova la celebració de la Diada de la llengua catalana i convida per al dit acte (al qual va assistir el Tècnic Assessor En Pau Romeva), anunciant demés un Concurs de Lectura, Escriptura i Història de Catalunya per a la vinent primavera. I al renovar sa Junta per a l'any present, queden elegits els senyors següents: President, Pere Borràs i Estruch; Tresorer, Josep Valls i Torrents; Vocals, Ramon Poncell i Martí i Sebastià Ferrer i Valls; Secretari, Joan Riba i Faura; Vice-Secretari, Ramon Godó i Valls.

La Comissió Delegada de Vilafranca tramet el report de la seva actuació durant l'any darrer i fa la petició que sigui concedit a la dita ciutat l'honor de celebrar-s'hi el vinent Concurs Nacional d'Història de Catalunya, quedant pendent d'estudi. Les de Girona, Tarragona, Terrassa i Mataró comuniquen sobre assumptes de tràmit i la de Linyola anunciant la seva dissolució per mancar-hi nombre suficient de socis.

La Comissió Delegada de l'Assumpció (Paraguai) envia la liquidació de quotes de l'any darrer, comunica els nous socis i l'actuació portada a cap durant l'any 1921; la de Mendoza envia noves propostes de soci, fa una comanda de llibres, i comunica la nova de la mort del vocal d'aquella Comissió En Josep Urpina (Q. E. P. D.), per la qual s'acorda enviar-los el més sincer condol; la de Nova York envia atentes comunicacions del President sortint En Joan Agell i del President entrant En Joan Ríos les quals s'acorda contestar afectuosament; i la de Rosario de Santa Fe comunica la seva nova Junta, que és ratificada i que és com segueix: President, Rafel Ivern; Secretari, Conrad Torra; Tresorer, Modest Pujol i Canut; Vocals, Pere Saladrigas, Ramon Solsona, Ramon Quer i Joan Balaña.

Es reben les següents comunicacions: de l'Escola «Sang Nova» i del Col·legi de Sant Jordi demanant augment de subvenció (les quals sol·licituds passen a la Comissió Tècnica); del Col·legi «Nemus», de Gironella, demanant noves

sobre projeccions; de l'Escola de Santa Maria del Camí, de les Escoles del Dr. Robert, d'Hospitalet del Llobregat, i del Col·legi Empordanès, de Figueres, agraint la subvenció que els hi ha estat concedida; de l'Escola Oficial dels Pallaresos agraint els llibres remesos; del Col·legi de la Sagrada Família sol·licitant pendre part en el Concurs de Prems «Pi i Sunyer» fora de Concurs a la qual cosa s'accedeix d'acord amb el Jurat Qualificador; del Consell de Pedagogia i de l'Escola Elemental del Treball demanant diversos mapes de terres de Llengua Catalana, que són concedits; del President de la Mancomunitat participant l'acord d'accedir a la concessió d'una Biblioteca per al Centre Català, de Mendoza, el qual acord es tramet amb satisfacció a l'entitat peticionària per conducte de la Comissió Delegada corresponent; dels senyors Lluís Piquer i Vicens Capellades demanant noves sobre la provisió dels Grups Escolars de l'Ajuntament de Barcelona, les quals es trameten al President de la Comissió de Cultura del mateix, i de la nova professora de Gramàtica Catalana de l'Escola Normal de Girona, Na Carme Iglésias, agraint el nomenament.

L'eminent violoncel·lista català N'Antoni Sala, resident a Berlín, tramet una sentidíssima comunicació al Conseller En Joan B. Alà, pregant-li que ofereixi a la Protectora la celebració d'un concert cada any per a la formació d'una sèrie de Premis destinats a facilitar els estudis dels joves que per manca de medis no poden cursar la carrera musical, però exigint d'ells la fermança d'un perfecte esperit catalanesc que els faci conscients de treballar, tant per propi com per la major glòria de Catalunya. El Consell acull amb extraordinària satisfacció la generosa proposta del senyor Sala, acordant regraciar-li son noble gest i delegant al Conseller senyor Alà perquè, d'acord amb el senyor Sala, fixin la data per al primer Concert i altres detalls annexos a la seva celebració.

Es llegeixen altres comunicacions: del Secretari del Consell Directiu En Frederic Culi i Verdguer, saludant-lo des de Brussel·les; del senyor N'August Matons, informant sobre la procedència d'adquirir diversos exemplars de la Gramàtica Catalana a base de l'idioma italià, del distingit escriptor N'Alfred Giannini, per als alumnes de les Escoles Italianes de Barcelona, essent acceptat son punt de vista i acordant-se la conformitat; de N'Antoni Rovira i Virgili i En Domènec Saló, corresponent a salutacions de condol; del Baró de Güell, trametent diversos exemplars de la Biografia del primer Comte de Güell, escrita pel P. Miquel d'Esplugas, amb destí a Premis al IV Concurs Nacional d'Història de Catalunya, essent efusivament agrait; del Dr. Pi i Sunyer sobre el Concurs que porta el seu nom; dels senyors Jaume Fina, de Palafrugell, B. Simon, de La Bisbal, Claudi Ametlla, Enric Ràfols, Maria de la Mercè Enric, de Valls, Jesus Sanz, de Lleyda, Santiago Mundi, de Santa Coloma de Queralt, i R. Puig Negre, de Saragossa, sobre assumptes de propaganda; del

soci senyor En Lluís Bosch-Labrusés agraint la felicitació que se li va dirigir amb motiu d'haver estat elegit regidor de la ciutat; del senyor En Ciriac Bonet oferint-se a pagar les despeses d'un llibre de caràcter pedagògic, la qual generosa oferta, ben agraïda per cert, es passa a la Comissió Tècnica per al seu estudi; d'En Josep Jorba, de Reus, sobre assumptes administratius; del senyor En Julià Pujol i Montfort, anunciant son trasllat a Colòmbia, i una postal-salutació del soci de Santiago de Cuba En S. Carbonell i Puig.

Altres comunicacions: del President del Comitè d'Acció Catalana, de Buenos Aires, un cablegrama acusant rebut de la Bandera destinada a la Mancomunitat; de l'Exc^m. Sr. President de la Mancomunitat de Catalunya agraint la remesa de diversos Cartells de propaganda i felicitant a l'Associació pel seu encert; del Centre de Cultura Musical Popular invitant a una festa de caràcter escolar; del Centre Nacionalista Català, de Balaguer, Institut de Cultura i Biblioteca Popular per la Dona, del Centre Autonomista de Dependents del C. i de la I., de «Catalunya» Associació Autonomista del Districte V, i del President de la Diputació de Girona agraint el Cartell que els ha estat tramès; de l'Ateneu Empordanès convidant a una conferència del senyor En J. Barceló, a la qual va assistir el Dr. J. Riera i Puntí; de la Schola Choral Martinenca, de l'Ateneu Samboià, del Club Muntanyenc i del Centre Moral Instructiu del Poble Nou, comunicant les seves noves Juntes; de l'Agrupació Nacionalista «Els Monserratins», demanant la cooperació de la Protectora per una subscripció destinada a homenatjar la memòria de Rafel de Casanova, a la qual cosa s'accedeix; de la Societat d'Atracció de Forasters concedint un lot de llibres demanats; del Comitè del Teatre Líric Català convidant a una reunió a la qual va assistir el senyor Alà; de diverses entitats demanant l'adhesió de la Protectora a l'homenatge al Mestre En Lluís Millet, director meritíssim de l'Orfeó Català, en commemoració d'haver-se donat la primera audició a Barcelona de la Passió segons Sant Mateu, de Bach, accedint-se de bon grat, en quant significa un merescut tribut a l'Escola de cant genuïnament catalana que constitueix l'Orfeó; del Casal Català, de Caldetes, demanant l'organització d'un cicle de conferències, que s'aten, i de diversos periòdics de la nostra terra acceptant l'oferiment fet de reproduir en llurs pàgines el Cartell de propaganda de la Protectora.

Com sigui que en la Memòria de l'any 1921, que està en premsa, hi figura una Secció especial on van els noms dels patricis difunts les famílies dels quals s'han interessat a seguir contribuint a l'obra de la Protectora, s'acorda comunicar-ho a les famílies dels catalanistes desapareguts, invitant-los a honorar el seu record amb una delicada cooperació a les nostres tasques.

Tenint en compte la resolució donada al plet dels Grups Escolars s'aprova la comunicació que la presidència proposa que es dirigeixi al senyor President de

la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, definint una vegada més l'actitud de la Protectora en aquest assumpte. També s'acorda trametre efusives felicitacions al senyor A. Visa i Visay, professor de l'Escola Normal de Ciutat de Mallorca per haver-se encarregat de la Càtedra de Llengua Catalana en su variant mallorquina; a la Joventut Nacionalista de Manresa per haver establert una classe de Gramàtica Catalana; a la Secció Valenciana de «Nostra Parla» per l'èxit del Concurs de Lectura que darrerament va celebrar; prenent nota demés amb satisfacció d'un article de propaganda publicat en «El Gironès».

A proposta dels senyor Comptador i Tresorer s'acorda augmentar els honoraris de la dependència, tenint en compte el perfecte compliment de llurs deures i l'extensió cada dia major de les llurs obligacions.

Es presenten els primers exemplars impresos dels nous Estatuts, del fullet Breu Historial de la Protectora destinat a propaganda i de la Geografia de Catalunya, d'En Pere Blasi, premiada en el primer Concurs Aleu.

I, finalment, es reben amb satisfacció els següents llibres: Report de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, Conferència del Dr. N'August Pi i Sunyer, Gramàtica Valenciana del P. Fullana, Del meu fadrinatge i Dels meus records africans, de Mn. Jaume Collell.

ACORDS DEL DIA 23

Sota la presidència del senyor N'Albert Bastardas, comença la sessió a dos quarts de set en punt.

Es llegida i aprovada sense esmena l'acta de la sessió anterior.

Són admesos els següents socis col·lectius: l'Ajuntament Constitucional de Badalona; Societat de Ciències Naturals de Barcelona, «Club Muntanyenc» i Lliga Regionalista de la Creu Coberta, de Barcelona; Ateneu Familiar, de Sant Boi del Llobregat; Agrupació Excursionista «Júpiter», del Poble Nou; Centre Català, de València; Pomell de Joventut «Roger de Llúria» de Sabadell; Pomell de Joventut «Canonge Rodó», de Sant Martí; i com a individuals els següents: Martí Armangué, Maria Farrerons, Trinitat Altaña Planuch, Adela Espí, Francesc Martí i Marfà, Rafel Vives i Garrich, Antoni Farrerons i Jacomet, Joan Torrens i Maymir, Josep Mullor i Hurtado, Canut Pellicer i Salabert, Joan Casanovas i Cluchet, Francesc Sardà i Galceran, Josep Vall i Leonart, Manuel Boscà i Gabarró, Antoni Costa, Baldomer Pons Costa, Lluís Jordan Bosch, Pompili Ros Barrot, Lluís Viñas Jordana, Ramon Costa i Ferrer, Enric Sirarols i Grau, Guillem Roig i Parcerissas, Juli Coderch Gultresa, Miquel Sort Artigues, Isidre Català Abelló, Josep Cuchí Corts, A. Potau Torre de Mar, Salvador Navarro i Roca, Josep Pineda i Vilanova,

Josep Guix Esparch, Joan Sucarrats Muns, Narcís Mallolas i Calí, Miquel Oliveras Fina, Jaume Sala Plausas, Joan Estil'las, Leandre Cucurny Sanmartí, Lluís Cucurny i Sanmartí, Josep de Miquel Aixelà, Eduard Budó Gibert, Eugeni Vila Condal, Joan Buxadé Company, Francesc Alvarez, Josep Tomàs i Piera, Josep Rovira Bruguera, Joan Pujolar i Marich, Jaume Capmajó, Jaume Torres Sitjés, Julià Villedia, Joan de Deu Moliné i Mercader, Ricard Dolcet Molins, Josep Blasi i Carrés, Francesc Noguera i Soler, Francesc de P. Martin Peri, R. P. Aragonès, Antoni Bagés, Antoni Missé, Francesc Serra, Joaquim Frigola, Ricard Oriol i Guardans, Joaquim Molins Figueres, Joan P. Borés, Pere Borés, Jaume Gorina Lacot, Josep Peris Aparice, Rafel Ventosa Trull, Sebastià Roig Mercader, Lluís Armangué i Ferrer, Jaume Baucís Tulla, Josep A. Peypoc, Francesc Torramilans Ferré, Francesc Minguell, Eduard Serra, Lluís Coderch i Gultresa, Joan Balsells Vivó, Antoni Gallart i Monés, Carles González Mercè, Josep Matas, Narcís Verdaguer, Josep Boronat i Fusté, Pere Castany i Crusellas, Rafel Amigó i Riutort, Miquel Farré i Sánchez, Antoni Cabanes i Molleví, Rigobert Sirera i Llopert, Ramon Serres Montragull, Salvador Meseguer Centelles, Josep M. Borràs i Blanch, Josep M. Cartanyà i Miró, Valentí Carreras Ros, Pere Ros Pujol, Julià Viñas i Castany, A. Simon Ramo, J. Casas Forné, Francesc Huguet i Ravetllat, Joan Duran i Oliva, Miquel Cortés i Urpí, Joan Duran i Casellas, Joan M. Cabestany Méndez-Vigo, Xavier Valeri Pupurull, Lluís Masoliver i Tarrés, Miquel Roig Gilabert, Generós Mora i Noya, Joan Serra Urpí, Miquel Salvat Papasseit, J. Rovira Artigas, Salvador Burguet, Xavier Nogués i Casas, Antoni Rosich Catalan, Rafel Tobella, Avelí Artís, Didac Juyol, Josep Nosàs Noguera, Enric Palau i Noguera, Pere Orta i Maristany, Esteve Serra, Ramon Serra i Vilaró, Jaume Claramunt, Francesc Susanna, Josep A. Minguella, Marius Aguilar, Antoni Blasi Font, Francesc Bos i Ribas, Ramon Raventós, Felip Dividón Aulí, Miquel A. Planas, Antoni Graupera i Lleonart, Josep Puig Boixader, Josep M. Boixader Bonet, Manuel Comas Esquerria, Joan Farrarons, Salvador Borrut i Soler, Antoni Capmajó, Ramon Compte Golofré, Ramon Tarrida (fill), Josep M. Baiges Seguí, Lluís G. Trias Peitx, Joan Soler Lligé, Francesc Català i Abelló, Antoni Zamora Alaban, Pere Esman-Puigoriol Nadal, Josep Moix Llaubés i Teresa Reyes, de *Barcelona*; Climent Colomer i Mas, Pere Maria Puig Estapé, Josep Benet Font, Carles Xena i Sala, Josep M. Feliu Ferrer, Josep de Hita Majó, Xavier de Prats i Subirà, Manuel Riera Doy, Ramon Garriga Salich, Joaquim Palomer Alsina, Feliu Cucurull Campalans i Enric de Hita i Majó, de *Arenys de Mar*; Pau Rodón i Amigó i Joan Riera i Puntí, de *Badalona*; Joan Roig, de *Balaguer*; Josep M. Roig i Burcet, Josep M. Burguet Grané i Joan Abril Alberti, de *Blanes*; Josep Ferrer i Alberti, Volney Comas

Pelegrí, Miquel Pallach Terradas, Josep Colls Quera, Josep Jou Carrens, Bartomeu Trulls Genar, Pere Teixidor Elias, Ramon Bassagañas Basil i Pere Maret Ribera, de *Figueres*; Ernest A. Dalmau, Lluís Caballé i Romans i Francesc Planas Rovert, de *Girona*; Jaume Vich Casanovas, Pere Riba Torrent, Antoni Torres Jimeno, Josep Franquesa Vilarrubias, Amadeu Guitart Duran, Joan Morera Abelló, Jaume Costa i Roch, Rossend Camps Compte, Pelegrí Carulla i Gili, Fidel Serra Garrabó, Pere Valls, Pere Busquets i Pons, Joan Cendra i Muntadas, Josep Puig i Mestres, Enric Planas Martí, Francesc Clotet i Brunet i Joan Martí i Mercader, d'*Igualada*; Isabel Cras, de *Marsà*; Vicents Casals Bosch i Enric Riu Belcos, de *Mataró*; Pere Gabarró, de *Mollet*; Cosme Rofes Cabré, de *Montgat*; Josep Quintana i Balart, Josep Mascort i Ribot, Joan Camps, Pere Virgili, Miquel Jové, Josep Canisà Domingo i Francesc Vilalta, del *Poble Nou*; Magí Baqués Valls, de *Ripollet*; Lluís Baulida, de *Rupià*; Artur Arús i Trias, Pere Arús i Trias, Lluís Creus i March, Joan Colomer Girbau, Xavier Graells Castells, Santiago Molins Oliver, Josep Romeu Rius, Josep Valldeperas Pich, Joan Armengol Duran, Manuel Buxeda Gari-Montllor, Pere Bernadi Farrés, Marçal Bellús Bertran, Pere Domènec i Llauch, Bartomeu Tarrés Guasch, Joaquim Forçada Bergé, Esteve Farrés Ballet, Lluís G. Gajà, Camil Giralt Mimó, Sixt Granerí Ferrara, Joan Mora, Joaquim Manich Comerma, Francesc Martí Garriga, Jaume Moseu Cañomeras, Josep Oller Draper, Joan Pol Roig, Josep Pagès Jurnet, Joan Prats Salvany, Josep M. Pujadas Domingo, Marcell Puigbó Alígar, Josep Quer i Nou, Manuel Ribas i Mas, Josep Roure i Trias, Joan Sallés i Tres, Tomàs Salas Falguera, Josep Salas Falguera, Pau Vilarrubí Vila i Joaquim Brujas Trius, de *Sabadell*; Joan Pastallé i Codinac, Josep Potellas i Casals, pvre., Josep Sitjes Sociats, Jaume Morral i Mosé i Lluís Rojas i Lienas, de *Sallent*; Daniel Muns i Salvador Fons i Petit, de *Sant Boi de Llobregat*; Agustí Escolà Domènech, Josep Bayés Alsina, Joan Serrat Huguet, Ramon Rius Isanta, Josep Costa Font, Josep Juliana Viladoms i Ramon Fuster Terrida, de *Sant Martí*; Josep Beltran i Sanfeliu, de *Sarrià*; Josep Fernández Gil, Antoni Feiner, Francesc Capella Autonell, Antoni Costa Alsina i Sebastià Bech, de *Terrassa*; Francisca Puigoriol Botey, de *Teyà*; Miquel Bach i Rexach, Joan Selva i Prat i Ramon Serra i Verdaguer, de *Vich*.

Hayent-hi ja a Arenys de Mar nombre suficient de socis per a constituir una Comissió Delegada s'acorda pregar al Sr. En Pere Màrtir Puig que convoqui els altres per a constituir-la.

La Comissió Tècnica proposa la concessió d'augment de subvenció a l'Escola Catalana del Centre «Sang Nova», d'Hostafranchs, i al Col·legi de Sant Jordi, de Barcelona, a la qual s'accedeix, com també a la concessió de llibres per a una Biblioteca de l'Escola de Mossen Cinto.

També acorda estudiar l'oferta de l'apreciable consoci En Ciriac Bonet sobre pagament d'una edició del llibre de Mn. Baldri Reixach «L'Ensenyança de Minyons», regraciant per de prompte l'intenció generosa de l'ofertor.

La Comissió de Foment proposa fixar en la coberta del Butlletí un reclam especial per a facilitar nous ingressos de socis; demanar autorització al Consell per a preparar clixés de propaganda; indica la conveniència de fixar en principi el dia 14 de maig per a la Festa d'Infants i Flors; comunica estar-se repartint els fulletons de propaganda contenint el «Breu Historial» de la Protectora i els carnets de butxaca per a facilitar l'inscripció de nous adherits; dona compte del cicle de conferències celebrat amb èxit esclatant al «Casal Català», de Caldeses, i participa que el president de la Comissió donarà una conferència de propaganda a la Joventut Nacionalista de Valls. Tot és de conformitat.

Les Comissions Delegades de Lleyda, Terrassa, Olot i Borges Blanques comuniquen sobres assumptes de propaganda; la de Vilafranca envia el Cartell del Concurs de Lectura i Escriptura i Història de Catalunya que s'haurà de celebrar el vinent juny, i informe sobre propaganda i llibres; la de Vich sobre propaganda i millores en l'Escola Catalana d'En Josep Franquesa; la de Figueres sobre propaganda, llibres, tramesa de propostes, i anuncia el projecte de celebració d'un Concurs de Lectura, Escriptura i Història de Catalunya; la de Balaguer i de Sant Feliu de Guixols envien quotes; la d'Igualada demana llibres, envia propostes i el projecte de convocatòria d'un Concurs de Lectura, Escriptura i Història de Catalunya, que és aprovat i la de Bellcaire d'Urgell agraeix els llibres que li foren enviats per a una Biblioteca a l'Escola Nacional Catalana, com també la cooperació a la seva obra amb la brillant conferència que donà en aquella població el President de la Comissió de Foment Dr. Riera i Puntí; la de Lleyda comunica la seva nova Junta formada així: President, Magí Morera i Galícia; Vice-President, Felip Solé i Olivé; Tresorer, Francesc Morera i Bergadà; Secretari, Josep Sol i Vallespí; Vice-Secretari, Jesús Sanz i Poch.

La Comissió Delegada de Iquique envia l'estat de comptes fet amb minuciositat i pulcritud exemplars, un interessant Report de la seva gestió l'any 1921 i comunica la seva nova Junta que ha quedat de la següent manera: President, Estantislau Obach; Tresorer, Emili Oriol Gil; Secretari, E. Batlle Saqués; Vocals, Aleix Rovira, F. Roca i Ribas, Cristòfol Rubio.

La de Buenos Aires dona compte de l'elecció de la seva nova Junta que ha quedat com segueix: President, Teodor Banús i Grau; Secretari, Manuel Carol; Vice-Secretari, Josep Roviralta; Tresorer, Ermengol Vila i Vallès; Comptador, Joan Espinach; Vocals, Joaquim Algueró; Joan Cunill.

Tots els nomenaments de les anteriors Juntes queden ratificats.

Tenint en compte que no ha pogut ésser reelegit per motius de salut com a President de la Comissió Delegada de Buenos Aires En Joan B. Llonch, que tant

havia treballat pels ideals que sustenta la nostra Associació, s'acorda enviar-li un efusiu vot de gràcies per la seva brillant actuació. Així mateix s'acorda amb referència a l'entusiasta patrici En H. Nadal i Malloí, distingit Director del periòdic «Ressorgiment», adherit a la Protectora, per quant també ha deixat de formar part de la Junta de la Delegació.

La Comissió Delegada de Rosari de Santa Fe comunica sobre assumptes de tràmit i la de Camagüey demanant material de propaganda el qual s'ordena remetre-li.

Es reben comunicacions: de l'Escola Catalana, de Vich, manifestant les millores que han efectuat en la mateixa; del Sr. J. Homet, de Sant Quirze de Besora, demanant instruccions per a transformar la seva Escola muntant-la a base catalana, acordant-se correspondre-hi com se mereix; de les Escoles del Casino Regionalista de la Bordeta i de D. Manuel Tubert, d'Igualada, demanant subvencions per a les mateixes, les quals peticions passen a la Comissió Tècnica; del senyor Peñuelas, de Sant Feliu de Pallarols, demanant diverses informacions; de la Federació Sindical d'Obreres demanant llibres per a un repartiment de premis als alumnes de Gramàtica Catalana que són concedits; i de l'Escola Catalana del carrer de Montcada acompanyant les notes dels alumnes subvencionats.

Amb referència al IX Concurs Nacional d'Història de Catalunya es rep del Centre Excursionista de Catalunya autorització per a celebrar en son saló d'actes un Curset preparatiu que anirà a càrrec del professor N'Antoni Riera i Ribas, el qual demés en donarà un altre al Centre Català de Sabadell per a facilitar l'inscripció d'alumnes de la dita ciutat. Es llegeixen: un ofici de l'Alcaldia de Sentmenat demanant detalls sobre el referit Concurs i una comunicació de la senyora N'Agnès Armengol de Badia agraint el nomenament de Presidenta Honorària de la Comissió Organitzadora del mateix Concurs.

Altres comunicacions: de N'Antoni Sansalvador agraint la felicitació que se li va dirigir amb motiu de la seva elecció de regidor; del Sr. En Josep Jorba Ventura sobre assumptes de tràmit; dels Srs. En Santiago Andreu i Barber, N'Enric Rafols, En Carles Soldevila, Joaquim Delcòs, Antoni Niubó, tots de Barcelona; En Ramón Vilacís, de Ripoll; Rafel Bou, de Torroella de Montgrí; Lluís Baulida, de Rupia; Maurici Gelabert, de Banyoles; Josep Camprubí, de Sallent; Josep M. Roig i Burcet, de Blanes; Maria de la Mercè Enrich, de Valls; Josep Rovira, de l'Espluga de Francolí; Benjamí Simon, de La Bisbal; Ramon Sedó, de Capsanes; i Miquel Fragas, de Terrassa, sobre diversos assumptes de propaganda de la nostra Associació; de N'August Matons innovant al Consell que la «Casa degli Italiani» accepta l'ofertament d'un tot d'exemplars de la Gramàtica Catalana a base de l'idioma italià publicada pel distingit escriptor N'Alfred Giannini per a repartir-les als seus alumnes, facilitant-los així l'estudi de la nostra llengua; de Mn. B. Pascual agraint la felicitació que se li va

enviar, i del Regidor En Josep Puig i Esteve comunicant sobre assumptes d'alt interès per a l'Associació.

Es dona compte d'una carta del Comitè d'Acció Catalana del Sud Amèrica, el qual innova el retorn de la Bandera, que serà conduïda per una Comissió de la qual formen part el president de dit Comitè Dr. N'Antoni de P. Aleu i el de la Comissió Delegada a Buenos Aires En Teodor Banús. Es llegeix el cablegrama comunicant que han embarcat la Bandera en el vapor «Cap Polònia». Referent a aquest assumpte es manifesta l'iniciativa de «Els Montserratins» de celebrar la Diada de Sant Jordi amb motiu de la remesa de la dita Bandera una solemne «Festa de les Banderes», acordant-se veure amb gust l'iniciativa i convocar una reunió d'entitats catalanes per a dar-li curs i desenrotllament, encarregant demés al Sr. Bastardas que visiti el Sr. President de la Mancomunitat de Catalunya per a posar-se d'acord amb ell sobre la forma de realitzar la remesa de la Bandera per part dels Catalans d'Amèrica.

Es llegeixen altres comunicacions: de l'Ateneu Empordanès convidant a una conferència d'En Salvador Albert, delegant-se perquè hi assisteixi la senyora Na Maria Carbonell; de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona invitant a l'inauguració de la Cantina Escolar, a la qual va assistir l'Assessor Tècnic En Pau Romeva, i a la dels Grups Escolars, que no pogué complimetar-se per haver-se rebut amb retard; del Palau de l'Obrer, de Vilanova i Geltrú, demanant informacions; de l'Escola d'Alts Estudis comercials demanant un Mapa de terres de Llengua Catalana; que és concedit; de la Joventut Nacionalista «La Falç», sol·licitant llibres per a la seva Biblioteca; de l'Ateneu del Districte II, enviant la proposta d'un nou soci; de les Biblioteques de Canet de Mar, Vendrell, Borges Blanques, Valls, Catalunya, Arús i del President de la Mancomunitat de Catalunya, agraint la remesa d'exemplars de la Geografia de Catalunya acabada de publicar; del «Casino de Sans» sobre propaganda; del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria enviant un manifest i convidant a una reunió preparatòria de l'Àplec de la Sardana d'enguany delegant-se per assistir-hi En Tomàs Roig i Llop; de «La Veu del Fresser» i «La Costa de Llevant» accedint a la publicació del Cartell de propaganda en les seves planes; de la Joventut Nacionalista del Poble Nou, invitant a unes vetllades, i de la Comissió d'Educació General diverses invitacions per a les conferències d'En Josep Carner.

Es pren l'acord de trametre felicitacions a la Joventut Nacionalista de Berga per organitzar uns Cursets de Gramàtica Catalana i Història de Catalunya, a «El Catllar», de Ripoll, i «Eco d'Igualada», i al senyor En Jesús Sanz i Poch per la publicació de diversos articles de propaganda.

Demés a proposta de la presidència s'acorda satisfer a la senyora Na Montserrat Bertran de Galés la quantitat de 500 pessetes, com a honoraris per

l'ensenyament de la Gramàtica Catalana en la Escola Normal de Mestresses de Tarragona, per a la qual fins ara l'Ajuntament d'aquella ciutat no ha donat subvenció; nomenar el senyor En Jacint Laporta per al càrrec de delegat de la nostra Associació dins la Comissió de les Escoles Catalanes «Sang Nova»; i fer constar en acta el sentiment del Consell per la mort del senyor En Nicolau Oriol, pare polític del Secretari de la Protectora En Frederic Culi i Verdaguer, comunicant l'acord al distingit company de Consell.

Són presentats exemplars del Missatge d'enguany als Catalans d'Amèrica, acordant-se cursar-lo de seguida, i es pren nota que han estat cobrades la subvenció de la Mancomunitat de Catalunya i part de la de l'Ajuntament de Barcelona, corresponents al curs econòmic que fineix.

Finalment es reben: un fullotó de la Comissió d'Educació General, de la Mancomunitat, un Parlament de l'Alcalde de Barcelona, una Biografia del Il·lustríssim Bisbe de Mallorca, senyor En Joan Campins, diverses publicacions de l'Ajuntament de Barcelona i la Crònica Oficial de la Mancomunitat, n.º 1, any III.

LA PROTECTORA ALS CATALANS D'AMÈRICA

Complimentant l'acord pres en el Consell General de socis d'enguany, acord que ja constitueix un cordial costum en la vida de l'Associació, el Consell Directiu ha adreçat la següent salutació

ALS CATALANS RESIDENTS EN TERRES AMERICANES

Per l'amor a la nostra llengua, salut a vosaltres, germans en Catalunya!

Aquesta salutació que cada any nou us fem amb aquella fervor pròpia només dels actes sagrats i rituals, no és una salutació nova, com no són nous els qui us la fan, ni ho és la llengua en què us és feta, ni ho és aquesta comunió que fa que arribi a vosaltres. Catalans som, com els que ens han precedit, els que us saludem; catalana és la nostra llengua, i és Catalunya que ens lliga els uns als altres en aquella comunió que salva tota llunyania i aviva la més llarga absència: coses que són o no són i que no es poden dir velles ni noves, sinó eternes, amb aquella eternitat de l'esperit que mai no podran vèncer ni desfer els homes.

Salut a vosaltres, doncs, catalans d'Amèrica, que lluny i tot de nosaltres, us hem sentit sempre al costat nostre lluitant pel triomf de l'esperit,

que és el triomf d'aquesta llengua en què us saludem. D'aquesta llengua catalana que si un dia tingué prou virtut per a fer-nos renéixer, un altre dia, qui sap si gaire llunyà, en tindrà per a dur-nos a terme de victòria.

Nosaltres, homes de fe en aquesta Catalunya de l'esperit que viu per damunt de tot equívoc i de tot moviment polític més o menys noble i pur, però sempre moridor, en les coses d'esperit, i només en les coses d'esperit, fiem les nostres esperances. I com que aquest esperit no el veiem en lloc tan substantivament encarnat com és en el nobilíssim instrument de la nostra llengua, és pel triomf d'aquesta llengua que lluitarem ara i sempre. Té paraules massa sagrades perquè no hagi de tenir un dia prou força d'imperatiu que ens llanci a la darrera batalla.

A tots vosaltres, doncs, que lluiteu al costat nostre d'esperit, i a vosaltres també que, a part d'aquest esperit ens ajudeu ab el vostre òbol material, que, per petit que sigui, sempre és gran per la voluntat amb què el doneu i per l'altíssim fi que l'espera, en veritat us diem que lluiteu per la llibertat de Catalunya.

Tant de bo que, un dia no llunyà, el que avui és un esforç sigui una heroica embranzida, i el que ens enfervoreix amb tebior d'espurna ens cremi amb caliu de pira i ens guïi amb claror d'incendi.

Barcelona, 1.ª de febrer de 1922.

P. A. del Consell Directiu
El President,
M. FOLGUERA I DURAN

La cooperació que els catalans d'Amèrica han aportat a l'obra de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana l'any 1921, ha estat realitzada mitjançant les Comissions Delegades a l'Havana, Santiago, Guantánamo, Báyo, Camagüei, Nuevitas, Palma Soriano, Palmarito de Canto (a la Illa de Cuba), Buenos Aires, Mendoza, Còrdova i Rosario de Santa Fe (a la República Argentina), Santiago, Iquique, Concepció i Valparaíso (a la República de Xile), Montevideo (a la de Uruguai), Nova York (U. S. A.), Asunción (Paraguai), de les quals són noves les de Camagüei, Nuevitas i Palmarito de Canto. Entre totes es distribueixen els socis en la forma següent:

<i>A l'Argentina:</i>		Còrdova	40 socis
Azul	3 socis	Freire.	1 »
Bahía Blanca	5 »	Ingeniero Whithe.	1 »
Buenos Aires	172 »	Laprida	1 »
Concordia	1 »	Mendoza	105 »

Mercedes	2 socis	<i>A Mèxic:</i>	
Paso de los libres	1 »	Mèxic M. F.	12 socis
Pehuajó	1 »	Ventoquiupa	1 »
Posadas	1 »		
Quilmes	1 »	<i>A R. Dominicana:</i>	
Reconquista	1 »	Santo Domingo	1 »
Río Gallegos	2 »		
Rosario	136 »	<i>A Brasil:</i>	
Salta	3 »	Rio Janeiro	1 »
San Martín	2 »		
Santa Rosa	1 »	<i>A Paraguai:</i>	
Tequeñitas	3 »	Asunción	13 »
Trebol	2 »		
Trenque-Lauquen	2 »	<i>A Perú:</i>	
		Lima	1 »
<i>A Cuba:</i>		<i>A Uruguai:</i>	
Báyamo	13 »	Montevideo	71 »
Graominao	1 »		
Guantánamo	79 »	<i>A Xile:</i>	
Cabaiguán	2 »	Antofagasta	2 »
Cabarién	2 »	Iquique	88 »
Calabazar	1 »	Tocopilla	2 »
Camagüei	87 »	Cauquenas	1 »
Cárdenas	1 »	Concepció	16 »
Cienfuegos	1 »	El Tigre	1 »
Cupei	1 »	Chillan	1 »
Havana	223 »	Tarapacá	1 »
Regla	2 »	Los Angeles	1 »
Manzanillo	2 »	Pica	1 »
Matanzas	1 »	Punta Arenas	4 »
Nuevitas	54 »	Santiago	73 »
Placetas	1 »	Valparaiso	20 »
Pinar del Rio	1 »		
Palma Soriano	95 »	<i>A U. S. A.:</i>	
Palmarito de Canto	20 »	Lawrence (Kansas)	1 »
Santa Clara	6 »	Nova York	80 »
Tuinicú	1 »	S. Francesc de Califòrnia	2 »
Victoria de las Tunas	1 »	Washington	7 »
Vivora	1 »		
Santiago de Cuba	168 »		

Com a producte de la recaptació de quotes entre aquests socis i com a donatins, durant l'any 1921, s'han rebut d'Amèrica les següents quantitats:

De Santiago de Cuba.	5.109'74 ptes.
» l'Havana	3.158'49 »
» Camagüei	3.000'— »
» Palma Soriano	2.585'55 »
» Rosario de Santa Fe	1.768'— »
» Buenos Aires.	1.728'— »
» Mendoza	1.477'50 »
» Montevideo	988'— »
» Nuevitas	800'— »
» Nova York	585'— »
» Iquique	557'— »
» Còrdova (Argentina)	544'— »
» Punta Arenas.	145'— »
» San Francesc de Califòrnia	21'— »
	22.467'28 Ptes.

Cal esmentar, que a més, s'ha rebut de la Comissió Delegada de Buenos Aires la quantitat de 1000 ptes. per al IV i V «Premi República Argentina», els quals no han estat concedits encara, i també diversos donatius que pugen a 2700 ptes.

Figuren com a socis col·lectius de l'Associació les entitats americanes següents:

- Associacions: Grup Nacionalista Radical «Catalunya», de Santiago de Cuba.
 Centre Català, de l'Havana.
 Orfeó Català, » »
 Bloc Nacionalista «Catalònia» de Guantánamo.
 Centre Català, de Buenos Aires.
 Casal Català » » »
 Orfeó Català » » »
 Unió Nacionalista Catalana, de Buenos Aires.
 Centre Català, de Mendoza.
 Casal Català, de Bahía Blanca.
 Club Català, de Còrdova (Argentina).
 Centre Català, de Rosari de Santa Fe.
 Centre Català, de Montevideo.
 Centre Català, de Santiago de Xile.
 Directori de «La Catalana», de Santiago de Xile.
 Lliga d'Acció Catalana » » » »
 Orfeó Català » » » »
 Centre Català, de Valparaiso.
 Orfeó Català, S. A., de Mèxic.

- Periòdics: *Correu de Catalunya*, de Santiago de Cuba.
La Nova Catalunya, de l'Havana.
Vida Catalana » »
Nació Catalana, de Santiago de Cuba.
Ressorgiment, de Buenos Aires.
Germanor, de Santiago de Xile.
Foch Nou, de Montevideo.
Canigó, de Mèxic.

LA PROTECTORA I ELS GRUPS ESCOLARS

El nostre president, interpretant la manera de pensar i sentir del Consell Directiu de la Protectora, ha adreçat la següent lletra al Molt Illre. Sr. En Lluis Nicolau d'Olwer, President de la Comissió de Cultura de l'Excm. Ajuntament de Barcelona.

Il·lustre Senyor: Per la premsa s'ha assabentat el Consell Directiu d'aquesta Associació del R. D. del Ministeri d'Instrucció Pública d'Espanya de data 17 de febrer proppassat sobre el règim dels Grups Escolars barcelonins «Baixeras» i «La Farigola» corresponents als nous edificis recentment construïts per l'Ajuntament d'aquesta ciutat.

Com siga que en les nostres comunicacions a l'Ajuntament de data 20 de setembre de 1921 i a eixa Presidència en els dies 28 d'octubre i 25 de novembre de 1921, confirmades per la del 18 del passat mes de febrer amb referència a un acord del nostre darrer Consell General, coneixeu ja de sobres el parer d'aquesta Associació, no em cal dir-vos sinó que, malgrat lo abans exposat, si el règim especial instaurat pel R. D. li reconeix atribucions al Patronat dels Grups referits perquè s'hi doni l'ensenyança a base del nostre idioma (sense exclusió, naturalment, d'apendre-n'hi altres), encara que les dites atribucions no constin explícitament en el text publicat, aquesta Associació podria considerar-se relativament satisfeta del fruit assolit per les gestions de la Comissió de sa digna presidència.

Ara, si no és així, si, com sembla deduir-se del article 6.º del Real Decret, l'idioma oficial bàsic del Grups Escolars «Baixeras» i «La Farigola» ha d'ésser el mateix de les altres Escoles Oficials de l'Estat, constituint-ne una garantia la intervenció en el Patronat de l'Inspector Cap de

Primera Ensenyança de Barcelona, i el d'una Professora de la Normal de Mestresses d'aquesta capital, aleshores permeteu, Il·lustre Senyor, que reservem el nostre parer sobre la solució obtinguda, per respecte a eixa Comissió que tants mèrits té contrets davant la Cultura Catalana, quedant a l'expectativa dels resultats pràctics que vagin rendint en lo successiu els nuclis de referència sota els punts de vista científic i patriòtic. De totes maneres ens resta l'esperança que en organitzar i posar en marxa els altres grups escolars es farà seguint el criteri per nosaltres preconitzat, tenint en compte l'ambient popular favorable al mateix que s'ha evidenciat i partint del principi que, com nosaltres, havem sostingut sempre, cap disposició no pot ésser obstacle a la continuació i nova creació d'escoles municipals com les que té el nostre Ajuntament i les que segurament continuarà instituint.

Entretant, i com sia que en l'article quart del R. D. es disposa que els Grups Escolars al·ludits puguin funcionar com *ampliacions graduades de les Escoles pràctiques anexas a les Normals, sota la direcció del regent de les mateixes*, ens atrevim a pregar-vos que utilitzeu la legítima influència que aital categoria vos atorga per a aconseguir bonament del Director de la Normal de Mestres d'aquesta ciutat que modifiqui la seva actitud obstructionista respecte a la càtedra de Gramàtica Catalana costejada per la Protectora, la qual no pot funcionar actualment dintre el seu recinte. Cal advertir que en cap de les Normals de Catalunya s'hi han trobat dificultats per al funcionament de la dita càtedra en els propis locals de l'Escola, excepte en la de Mestres de Barcelona (des de l'adveniment del qui ocupa avui la seva direcció) amb tot i haver-se utilitzat per evitar-ho relacions d'amistat particular i fins recomanacions de superioritats jeràrquiques. La dita càtedra es dona actualment en un local de la Casa de Caritat, mercès a la venolència de la seva Junta de Govern, però no hi assisteixen tots els alumnes que ho desitjarien, com poden fer-ho sense temor els de les restants Normals.

No cal dir-vos quin assenyalat servei prestaríeu a la difusió del nostre idioma entre els futurs mestres si obtinguéssiu ço que respectuosament vos demanem.

Déu vos guard molts anys.

Barcelona, 2 de març de 1922.

MANUEL FOLGUERA I DURAN

P. S. Escrita la present i abans de remetre-la llegesc una Carta oberta adreçada per Vós des de «La Publicidad» al Sr. En Rafel Campalans en

la qual se diu que els qui van començar la campanya entorn d'aquest problema patronitzaven la creació d'un Patronat en el qual pretenien intervenir. I, com sia que la primera veu aixecada, segons mon humil entendre, sol·licitant la instauració dels Grups Escolars amb caràcter municipal i catalanesc fou la de la Protectora, em crec amb el deure de fer constar obertament que jamai havia entrat en els propòsits d'aquesta una similar pretensió. Segurament no us referieu a la Protectora a l'escriure aquells mots, però, amb tot, em cal referir-m'hi per a evitar males intel·ligències per part de ningú.

LA PROTECTORA A VALLS

Davant d'una sala embellida per moltes i formoses damisel·les vallenques i atapeïda d'oients fervorosos es desgranà la conferència donada pel Dr. Riera i Puntí, President de la Comissió de Foment de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, explicant l'obra de la Protectora.

El Dr. Riera al comentar la prodigiosa creixensa de la Protectora que assoleix les xifres de 4.600 socis individuals i 150 col·lectius féu notar l'entusiasta, decidida i desinteressada cooperació dels catalans d'Amèrica a l'obra nostrada de foment i protecció a l'ensenyança catalana demanant un aplaudiment per aquesta tasca tan fonamentalment patriòtica.

Al fer un lleuger resum de la tasca feta per la Protectora de la feina en curs i d'allò que pensa fer esperonada pel bon acolliment que té arreu de les terres catalanes féu un paral·lel entre la col·laboració dels catalans d'ací i d'allí excitant els presents a tornar pel bon nom dels catalans de la metròpoli emulant l'entusiasme dels germans nostres emigrats i disputant-los el lloc d'honor dins de la Protectora.

Es dolgué de l'apatia dels catalans que tolerem contra tota justícia, tot dret i tota raó l'ensenyament dels nostres infants en una llengua forana com si la nostra fos tan mancada de desenrotllament i fortitud que teméssim treure-la de la llar i passejar-la orgullosament i triomfal a plena llum i a plens aires.

Remarcà que si un estol de catalans anessin a una vila manxega i volguessin muntar-hi una escola catalana tots els castellans d'aquella vila a

cops de pedra, amb les mans, amb els peus i tot foragitarien aquells qui a tant s'atrevissin. I nosaltres admetem i no protestem les escoles castellanes per als nostres infants catalans. I fem més encara ja que tenint una Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana no l'ajudem amb totes les nostres forces exigint-li en canvi tasca més intensa per tal de reeixir en l'ensenyament català de la nostra mainada.

Digué la vergonya que sentiran els pares d'avui quan llurs fills esdevinguts grans els tiraran en cara la seva manca de conviccions, la seva apatia que féu que ells els fills d'una raça lliure i gloriosa veiessin bandejada la llengua llur, llengua de savis i herois, de reis i pobles lliures i trepitjada la llur dignitat amb l'empremta denigrant d'una educació estrangera imposada.

En enlairades evocacions ofegades pels aplaudiments unànims de tot l'auditori cantà l'esperança de la Protectora que tots els catalans xics i grans, rics i pobres, menestrals i pagesos, savis i poble formarien un bloc inexpugnable al voltant de la seva obra de dignificació de l'infant català, i que els del Camp de Tarragona fent honor a la seva gloriosa ascendència seran els primers en l'aferrissada defensa dels nostres drets intangibles. Acabà fitant l'esguard en el moviment de catalanitat ascendent albirador arreu de Catalunya fermança de l'esdevenidor de llibertat de la nostra pàtria catalana.

Els aplaudiments duraren llarga estona i tot puntejant unes sardanes la valenta Joventut Nacionalista recollí la firma de 50 socis nous per a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

CONCURS DE LECTURA I ESCRITURA CATALANES

I HISTÒRIA DE CATALUNYA A VILAFRANCA DEL PENEDÈS

La Comissió Delegada a aquesta vila de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, desitjosa de contribuir a la major difusió entre nosaltres de la llengua i història nostrades, obre un Concurs entre els nois i noies residents aquí, per tal de premiar els que millor sàpiguen llegir i escriure la ja dita llengua, així com la Història de la Pàtria, que és de necessitat que aprenguin per a esdevenir fills excel·lents de la Nació Catalana, abla-

gits de una pura amor als seus costums, a les seves gestes i a la seva dolça llibertat.

Tots els nois i noies d'aquesta vila fins a l'edat de disset anys, tindran dret a pendre part en el present Concurs mitjançant llur prèvia inscripció a la Secretaria de la Comissió Delegada a Vilafranca, (carrer de la Font, 16) per tot el dia 28 de maig proper.

Hah de constar en la inscripció el nom i els dos cognoms, edat i domicili, la secció a la qual pertanyen amb el nom del Professor que els ha ensenyat, essent molt recomanable que la presentació sigui feta pel Professor respectiu.

Els exercicis seran públics i s'efectuaran el dia de Pasqua Granada, en el lloc i hora que es farà saber oportunament als concursants, celebrant-se, després del veredict del Jurat, el repartiment de premis als alumnes que més s'hagin distingit.

Els inscrits hauran de demostrar que coneixen bé la llengua catalana seguint les Normes ortogràfiques dictades per l'Institut d'Estudis Catalans els que s'inscriguin en les dues primeres seccions, i conèixer a bastament la Història de Catalunya els de la tercera secció.

Per facilitar les tasques es distribuïran els concursants en tres seccions de nois i tres de noies. En la primera secció de nois i en la primera de noies es compendran els inscrits per a examen de lectura tan sols (que no poden tenir més de dotze anys); en la segona secció de nois i segona de noies s'hi compendran els incrits per a fer prova de lectura i escriptura qualsevol que sia la llur edat, (passat que no sia superior a catorze anys); en la tercera secció es compendran els nois i noies que no tinguin una edat superior a disset anys, els quals faran la prova de Història de Catalunya.

Els premis en efectiu es distribuïran en la següent forma:

Primera secció de nois i noies.—Un primer premi de 20 pessetes; dos segons premis de 10 pessetes i tres tercers premis de 7 pessetes.

Segona secció de nois i noies.—Un primer premi de 35 pessetes; dos segons premis de 15 pessetes i tres tercers premis de 10 pessetes.

Tercera secció de nois i noies.—Un primer premi de 50 pessetes; dos segons premis de 25 pessetes i tres tercers premis de 15 pessetes.

Es farà ofrena d'un record de la festa als concursants no premiats.

Els premis podran concedir-se o no a judici del Jurat, les decisions del qual seran inapel·lables.

Els premis en metàl·lic es donaran en llibretes de la Caixa d'Estalvis

del Penedès, per a fomentar en els nois i noies la virtut estimulant.

Els nois i noies que hagin obtingut premis en efectiu en el Concurs anterior, no podran presentar-se en aquest sinó en secció més avançada.

Formaran el Jurat d'aquest Concurs Delegats de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, de l'Institut d'Estudis Catalans i de Nostra Parla, de Barcelona, així com un representant de l'Ajuntament i un de la Comissió Delegada.

Es prega a tots els digníssims senyors Mestres que facin esment d'aquest Concurs als llurs deixebles i els interessin perquè hi concorrin amb entusiasme, contribuint així a la realització d'una obra sana i de reconstrucció de la personalitat de la Nació Catalana.

Vilafranca del Penedès, 20 de febrer de 1922.

Per la Comissió Delegada de l'A. P. de l'E. C.

El President,
ANFÓS SANS I ROSSELL

El Secretari,
J. ALAYO I CLARET

BASES PER A L'ATORGACIÓ DEL PREMI PELFORT

L'Excm. Ajuntament de Barcelona, en compliment de la deixa ordenada per D. Josep Pelfort, a favor de la Ciutat, obre un Concurs públic per a premiar amb quinze mil pessetes la millor memòria o treball original, sigui nacional o estranger, referent a ciències mecàniques o fisico-químiques, que es presenti i suposi un positiu progrés en el camp científic o d'aplicació de les dites ciències, el qual Concurs es regirà per les següents

BASES

Primera.—Aquest Concurs és lliure, podent-hi pendre part els espanyols i estrangers sense excepció de nacionalitats.

Segona.—Els treballs escrits en llengua estrangera deuran presentar-se acompanyats d'una traducció al català o castellà.

Tercera.—Tot treball que es presenti al Concurs ostentarà un títol i un lema.

Quarta.—Els treballs deuran presentar-se en el Registre general de la Secretaria de l'Ajuntament de Barcelona, en els dies hàbils d'oficina, de

deu a una, dintre del termini d'un any a comptar des de la data de la inserció d'aquest anunci en el Butlletí Oficial d'aquesta província.

Quinta.—El Jurat que fallarà aquest Concurs, designat per l'Ajuntament, a proposta de la Comissió de Cultura, al finalitzar el terme d'admissió, estarà compost de cinc o més persones de coneguda competència en les matèries sobre les quals versen les memòries presentades.

La designació del Jurat es farà pública per medi dels periòdics diaris d'aquesta ciutat.

Sisena.—La memòria o treball que el Jurat estimi digne d'ésser premiat quedarà de propietat de l'Ajuntament perquè en disposi en la forma que cregui més convenient.

Setena.—El veredictes del Jurat no serà susceptible de cap mena de recurs.

Vuitena.—El Jurat pot declarar desert el Concurs. En aquest cas l'Ajuntament disposarà de l'import del premi en la forma i condicions ordenades pel testador.

Novena.—Els autors de treballs no premiats els podran retirar tan aviat com es faci públic el veredictes del Jurat.

Desena.—L'autor que resulti premiat podrà recollir el premi, que és de quinze mil pessetes, bé personalment, bé per medi d'un delegat amb poder especial i bastant.

UNA «GEOGRAFIA ELEMENTAL DE CATALUNYA»

Com a mostra de la bona acollida que ha trobat la Geografia elemental de Catalunya ara mateix publicada per la nostra Comissió editorial ens complaem a reproduir aquest article aparegut damunt les planes «El Ideal» de Lleyda.

L'Editorial Pedagògica de la benemèrita Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, en son propòsit de posar a la disposició dels mestres catalans un quadre complert de textos escolars, acaba d'oferir al públic una *Geografia Elemental de Catalunya*.

Es aqueixa nova producció tan interessantíssima, que nosaltres ens veiem empesos, amb força irressistible, a parlar-ne.

Es tracta d'un llibre la necessitat del qual es feia sentir, de temps, intensíssimament.

Tenim sí, obres de caràcter enciclopèdic, com la *Geografia general de Catalunya* en cinc grossos volums, publicada sota la direcció d'En Carerras Candí, o bé monografies parcials referents a un aspecte o a una comarca del nostre país.

Mancava, però, el llibre escolar, que donés als nostres infants, en línies precises i ben definides, la visió del fet geogràfic català. Aquest llibre és l'aparegut suara. Son autor, En Pere Blasi, és un mestre de terres gironines distingidíssim, dels que van a la capdavantera en el moviment de modernització del Magisteri català. De vasta i sòlida cultura, i sobretot gran coneixedor dels infants, escriuí aquesta obreta (*) tenint-los presents, resultant un text didàctic com fins ara no n'havia ofert cap l'esmentada Editorial Pedagògica.

Val a dir que aqueixa Editorial no hi ha escatimat res, perquè la part gràfica i d'il·lustració fos digne complement del text: mapes i gràfics, acuradament executats per En Faustí Mari del servei geogràfic de la Mancomunitat, fotogravats encertadament escollits, etc., tot hi és en abundància gran. La forma apaïsada de la impressió, a més, forma usual a l'estranger per aqueixa mena de llibres, ha permès una disposició immillorable del conjunt.

Per aquestes raons, creiem nosaltres, que l'Editorial Pedagògica de la Protectora no podia esmerçar millor els donatius aplicats a aquesta publicació: donatius de les Comissions Delegades de Buenos Aires, Mendoza i Santiago de Cuba, en homenatge a les quals ens plau declarar-ho en aquest lloc.

Del contingut, la part tal volta més interessant i que més cridarà l'atenció, es la que estudia Catalunya per comarques. Hi haurà, segurament, qui trobarà a mancar tal o qual cosa, o bé qui no estarà d'acord amb tal o qual punt. Nosaltres creiem però, un gran encert la forma en aqueix estudi per comarques com ens és presentat, donat el caràcter del llibre. Discussions i digressions sobre punts foscos i poc aclarits encara, tenen cabuda,

(*) Fou premiada en el Concurs convocat l'any 1916 a base del premi de cinc centes pessetes ofertes per l'eximí patrici català resident a Buenos Aires, el Dr. N'Antoni de P. Aien.

i deuen ésser-hi, en obres d'ensenyament superior o d'investigació. Una obra elemental, amb fins didàctics, havia d'ésser això: notes precises, breus, característiques. Res de les disquisicions referents a límits: n'hi ha prou amb la visió eloqüent del mapa adjunt.

Aqueix estudi de Catalunya per comarques —prèviament, però, ha sigut fet l'estudi general—és presentat en quatre parts, estudiant en cadascuna respectivament, les comarques veïnes del Pirineu, les comarques confinents amb el Mediterrani, les comarques de les baixes conques del Segre i l'Ebre, menys Tortosa, i les comarques interiors. Cada part compta amb el mapa corresponent i al final, en quadre general, es resumeixen les nocions essencials.

Un altre capítol remarcable és el titulat *La vida de Catalunya*. Inspirat en els moderns estudis de Geografia humana, exposa en trets ben dibuixats, la vida catalana a l'alta muntanya, a les terres baixes, a la costa, a les zones industrials i a la gran ciutat.

Al final de tot el llibre, com a digne complement del mateix, hi són estudiats breument els països germans de Parla catalana. Cap altre acabament millor que aquest, que ens porta a la visió de la Catalonia Magna futura.

Benvingut sia aquest nou llibre. Pares catalans: poseu-lo en mans dels vostres nins. Mestres de Catalunya: feu-lo conèixer als vostres deixebles. Veureu amb quina amorosa disposició es lliuraran a l'estudi de la nostra terra. Com l'estimaran després...

JESÚS SANZ

NOVES

BUTLLETÍ DELS MESTRES. Ha sortit el número 7 d'aquest butlletí amb el següent sumari:

El tercer Congrés d'Educació Moral.—Pedagogia: Les reformes d'ensenyament a Alemanya, A. Gali. — Vida Escolar: La Zoologia a l'Escola. La progènie del gripau, Salvador Maluquer. — Llibres. — Revistes. — Notícies breus.